

JEL: D81, J23, M13, M20

РЕПІНА Інна

д.е.н, професор

Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана,
Україна

e-mail: rephousenew@gmail.com

Inna Riepina

Doctor, Professor,

Kyiv National Economic University
named after Vadym Getman, Ukraine

АКСЕЛЕРАЦІЯ ТА РЕЛОКАЦІЯ БІЗНЕСУ У ПРИЗМІ ВОЄННОГО ЧАСУ

ACCELERATION AND RELOCATION OF BUSINESS IN THE PRISM OF WARTIME

Анотація: Проаналізовано дієвість урядових програм акселерації та релокації бізнесу в Україні в повоєнний час та визначено рівень протиентропійності підприємницького середовища.

Ключові слова: бізнес-акселерація, релокація бізнесу, підприємництво, безпека

Abstract: The effectiveness of government programs of business acceleration and relocation in Ukraine during the war was analyzed and the level of anti-entropy of the business environment was determined.

Keywords: business acceleration, business relocation, entrepreneurship, security

З початку війни економіка України зазнала значного удару. В результаті чого зруйнована велика кількість інфраструктури та ціла низка підприємств, відбулося обмеження доступу бізнесу до ресурсів та ринків збуту, прогресують інфляція, девальвація, міграція населення. В цих умовах постає невідкладне завдання – збереження бізнесу, соціальний захист персоналу та пошук ресурсів для організації захисту нашої держави.

Для вирішення поставленого завдання особливого значення набувають урядові програми грантів для розвитку підприємництва та навчання українців [1]. Зокрема:

- *Програма мікрогрантів на створення власного бізнесу.* Дана програма розрахована на людей які прагнуть займатися підприємництвом, створити власний бізнес. Учасник програми може розраховувати не менше як на 50 000 гривень і з урахуванням кількості створених робочих місць сума може збільшитися до 150 тисяч гривень (одне робоче місце) або 250 тисяч гривень (два робочих місця).
- *Програма грантів для створення переробних підприємств.* Дана програма передбачає отримання до 8 млн гривень для започаткування або розвитку переробного виробництва. Участь держави у співфінансуванні проекту коливається від 70 до 50% його вартості. Учасники програми, які отримали кошти, зобов'язані протягом трьох років сплатити податки та ЄСВ у розмірі вартості гранту та створити щонайменше 25 робочих місць.
- *Програми розвитку тепличного господарства та садівництва.* Дані програми передбачають покриття вартості реалізації типових проектів, затверджених Мінагрополітики (легкі тепличні модулі до двох га або сади площею до двадцяти п'яти га.). Учасники програми, які будуть будувати теплицю, можуть залучити до 7 млн гривень від держави. Участь держави у

співфінансуванні проекту коливається від 70 до 50% його вартості. Для тих, хто планує закласти сад, передбачається співфінансування в залежності від типу рослин, що висаджуються: для першої тисячі гектарів держава компенсує 70% вартості проекту, для наступних – 50%. Учасники програми, які отримали кошти зобов'язуються створити сорок нових постійних та сезонних робочих місць у тепличному господарстві та від трьох до двадцяти нових постійних та сезонних робочих місць – у садовому.

- *Кошти на реалізацію стартапів* можуть отримати розробники технологічних продуктів на всіх стадіях проекту від 750 тисяч до 3,5 мільйонів гривень від Фонду розвитку інновацій або від 3,5 до 8 мільйонів гривень від Національного фонду інвестицій України. Учасники програми, які отримали кошти в залежності від етапу розвитку стартапу мають створити не менше 3-10 робочих місць, розробити технологію, яка буде конкурентною перевагою проекту та орієнтуватиметься на зовнішній ринок, і повернути 50% суми гранту у вигляді податків та зборів протягом 2 років.
- *Програма грантів «Старт в ІТ»*. Вона передбачає оплату вартості навчання для інклюзивної аудиторії громадян України, які бажають отримати нову професію у сфері ІТ. Грантоодержувачу видається електронний сертифікат для професійного навчання, який гарантує оплату освітніх послуг. Учасники програми, зобов'язуються пройти курс навчання та після його завершення протягом тридцяти днів працевлаштуватися за новою спеціальністю, або відкрити власну справу в цій сфері.

Слід зазначити, що дані програми мають позитивний вплив на розвиток бізнесу. Так, в Україні від початку повномасштабної війни відбулося збільшення кількості ФОП (рис. 1).

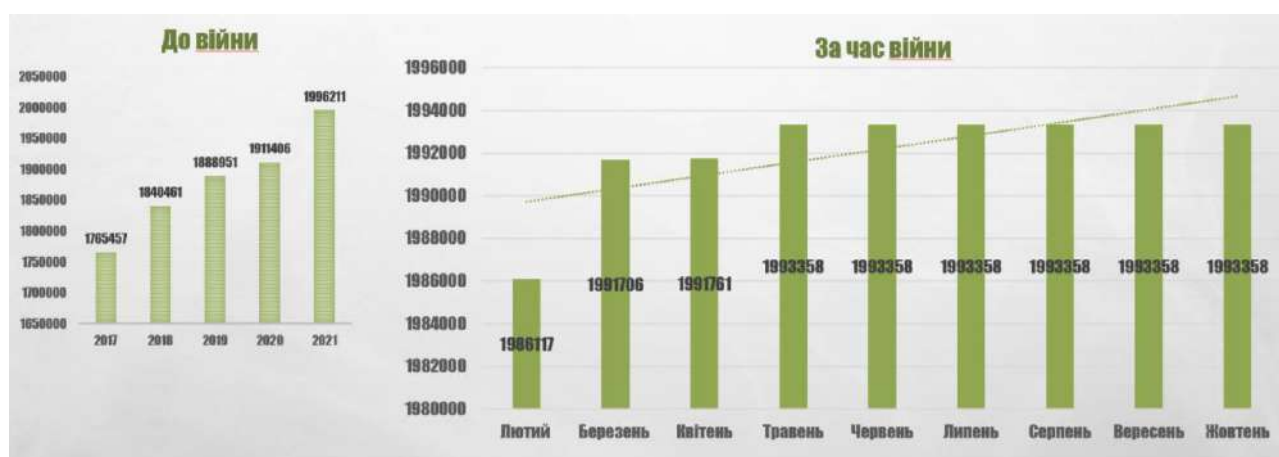

Рис.1 Активність ФОП України до та за час війни

Джерело: [2]

Українці вірять в перемогу та швидко адаптуються. Зокрема, за два місяці війни реєстрація нового бізнесу вже наблизилась до 50% від довоєнного аналогічного періоду квітня 2021 року [3]. При цьому, адаптація до війни відбувається швидше, ніж до пандемії COVID-19.

На фоні активізації ФОП відбулася і структурна трансформація видів їх економічної діяльності (рис.2).

Рис.2 ТОП КВЕДів за кількістю реєстрацій ФОП України

Джерело: [2]

Іншою, досить дієвою пропозицією уряду для підтримки бізнесу є програма релокації підприємств які знаходяться в зоні ризику до безпечних регіонів Заходу України (Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька, Вінницька, Волинська та Рівненська області). До програми релокації може долучитися будь-яке підприємство. Можна повністю або частково перевезти свої потужності. Потрібно подати заявку на переміщення, вказавши спеціалізацію підприємства, кількість працівників, можливості виробництва, потреби у виробничому приміщенні, сировині, розміщенні співробітників, а також спосіб транспортування.

Від початку дії програми «Релокація бізнесу» зареєстровано вже 1846 заявок, 745 підприємств вже переїхали у більш безпечні регіони, 558 - відновили роботу на нових місцях, а для 286 підприємств зараз здійснюється пошук підходящої локації або способу транспортування (рис.3) [4].

Рис.3 Результати програми «Релокація бізнесу» в Україні станом на вересень 2022 року

Джерело: [4]

Найбільше бізнесів релокувалися з Харківської області – 193 підприємства, Київської – 180, Донецької - 106, Дніпропетровської – 27, Запорізької – 26 [4]. Найчастіше підприємства переїжджають до Львівської області, Закарпатської, Чернівецької, Тернопільської, Дніпропетровської та Івано-Франківської.

Найпривабливішим місцем, як показують статистичні дані (рис.3) є Львівська область. Місцева влада у Львові зареєстрованим підприємцям-переселенцям запровадили три типи ваучерів для підтримки та розвитку бізнесу [5]:

- ваучер на релокацію (до 100 тис. грн) - кошти можна спрямувати на відшкодування оренди, логістичних послуг чи ремонту обладнання;
- ваучер на компенсацію (до 300 тис. грн) - може відшкодувати витрати на комунальні послуги, оплату оренди, відновлення пошкодженого майна;
- інвестиційний ваучер (до 300 тис. грн) - можливість отримати відшкодування на придбання обладнання, оновлення матеріально-технічної бази, придбання чи оренди нерухомого майна.

Таким чином, незважаючи на складнощі викликані війною, українські громадяни та український бізнес поступово пристосовуються, рівень оптимізму зростає незважаючи на невизначеність. Подальша виважена політика уряду щодо спрощення умов ведення бізнесу та успіхи ЗСУ безперечно сприятимуть активнішому відновленню ділової активності.

Література

1. Уряд запускає програми грантів для розвитку підприємництва та навчання українців. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zapuskaye-programi-grantiv-dlya-rozvitku-pidpriyemnictva-ta-navchannya-ukrayinciv>
2. Фопономіка. Режим доступу: <https://opendatabot.ua/open/foponomics>
3. Відродження українського бізнесу в умовах війни: аналітика за 2 місяці
Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/14850?fbclid=IwAR1krDTLhM1zcgKes3RIbQmzYXOI3Sx-AK2YdMuNX1-ryQ4zGRsG9BBYFXA>
4. Мінекономіки: 558 релокованих підприємств вже відновили роботу у безпечних регіонах країни. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-558-relokovanykh-pidpriyemstv-vzhe-vidnovyly-robotu-u-bezpechnykh-rehionakh-krainy>
5. Релокація бізнесу в Україні та в ЄС. Режим доступу:

References

1. Uriad zapuskaie prohramy hrantiv dlia rozvytku pidpriyemnytstva ta navchannia ukraintsiv. Rezhym dostupu: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zapuskaye-programi-grantiv-dlya-rozvitku-pidpriyemnictva-ta-navchannya-ukrayinciv>
2. Foponomika. Rezhym dostupu: <https://opendatabot.ua/open/foponomics>
3. Vidrozhennia ukrainskoho biznesu v umovakh viiny: analityka za 2 misiatsi
Rezhym dostupu: <https://decentralization.gov.ua/news/14850?fbclid=IwAR1krDTLhM1zcgKes3RIbQmzYXOI3Sx-AK2YdMuNX1-ryQ4zGRsG9BBYFXA>
4. Minekonomiky: 558 relokovanykh pidpriyemstv vzhe vidnovyly robotu u bezpechnykh rehionakh krainy. Rezhym dostupu: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiky-558-relokovanykh-pidpriyemstv-vzhe-vidnovyly-robotu-u-bezpechnykh-rehionakh-krainy>
5. Relokatsiia biznesu v Ukraini ta v YeS. Rezhym dostupu:

https://biz.ligazakon.net/analytics/213880_r/elokatsya-bznesu-v-ukran-ta-v-s

https://biz.ligazakon.net/analytics/213880_r/elokatsya-bznesu-v-ukran-ta-v-s

JEL L26

СОЛЕСВІК Марина,
PhD, Professor of Innovation and
Management
Університет прикладних наук Західної
Норвегії

[ORCID 0000-0003-3205-9173](https://orcid.org/0000-0003-3205-9173)

ЛІГОНЕНКО Лариса

Д.е.н., професор
ДВНЗ «КНЕУ імені В.Гетьмана»
Україна

[ORCID 0000-0001-5597-5487](https://orcid.org/0000-0001-5597-5487)

**Проект GUESSS «Глобальне дослідження
підприємницького духу студентів» :
інсайти розбудови підприємницької освіти
та бізнес-акселерації**

Анотація: Підприємництво є рушійною
силою економічного розвитку.
Підприємництво серед молоді є важливим
фактором майбутнього розвитку України у
повоєнний період. Проект GUESSS
спрямований на вимірювання
підприємницьких намірів студентів у
п'ятдесяти країнах світу, включаючи Україну.
Представлено основні висновки попередніх
досліджень щодо підприємницьких намірів та
напрямки майбутніх досліджень.

Ключові слова: підприємницькі наміри,
підприємницька освіта, бізнес-акселерація,
Україна, GUESS

marina.solesvik@hvl.no
larisa.ligonenko@gmail.com

Maryna Z. SOLESVIK,
PhD, Professor of Innovation and
Management
Western Norway University of Applied
Sciences

Larysa LIGONENKO

Doctor of Economic Sciences, Prof.,
Professor of Economics and Entrepreneurship
Department, SHEE «KNEU named after V.
Getman», Ukraine

**GUESSS – Global University
Entrepreneurial Spirit Students' Survey:
Insights for
entreprise education and business
acceleration**

Abstract: Entrepreneurship is a driving force
of economic development. Entrepreneurship
among young people is an important driver of
Ukraine's future development in a post-war
period. GUESSS project aims to measure
entrepreneurial intentions of students in fifty
countries, including Ukraine. Main findings of
previous research related to entrepreneurial
intentions and directions of future research are
presented.

Keywords: entrepreneurial intentions,
entreprise education, business acceleration,
Ukraine, GUESSS

Проект GUEEES «Глобальне дослідження підприємницького духу студентів» було ініційовано у 2003 році швейцарським дослідницьким інститутом малого бізнесу та підприємництва при Університеті Санкт-Галлен (University of St. Gallen KMU-HSG). У 2021 році пройшла дев'ята хвиля збору даних, яка охопила 58 країн та більше тисячі університетів. Було зібрано та оброблено понад 267 000 заповнених анкет. Дослідження виявило, що близько 18% студентів бажають стати підприємцями після закінчення навчання. Третина студентів (32%) мають намір відкрити бізнес через п'ять років після отримання диплому. 28% студентів знаходилися у процесі відкриття власної справи під час опитування, інші 11% студентів вже є підприємцями (Sieger et al., 2021).